

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku A.W. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „A.” i D.U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 7 października 2020 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 2 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej D.U.
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2019 r., na skutek apelacji A. W. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą A. oraz odwołującej się D. U. (poprzednio B.), zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 września 2016 r. w jego punkcie I oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 31 grudnia 2014 r. w ten sposób, że uznał, iż D. U. podlega od dnia 1 czerwca 2014 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik płatnika składek firmy A. (pkt I) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt II i III).

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że czynności wykonywane przez odwołującą się na rzecz A. W. w ramach umowy o pracę miały charakter sporadyczny i nie dowiedziono istnienia rzeczywistego stosunku pracy. Jakkolwiek okoliczności zawarcia spornej umowy o pracę mogły budzić wątpliwości co do wiarygodności dowodu z zeznań stron, to z pozostałych przeprowadzonych dowodów - z przesłuchania świadków i dokumentów zawartych w aktach osobowych - wynikało, że strony rzeczywiście zawarły umowę o pracę w sposób ważny i ją w praktyce realizowały przez ponad dwa miesiące (od dnia 2 czerwca do dnia 3 sierpnia 2014 r.). Dla oceny wiarygodności tych dowodów nie bez znaczenia jest, że zawierając sporną umowę odwołująca się wiedziała, że jest w ciąży, potrzebowała dodatkowych środków finansowych w związku z planowanym macierzyństwem i była zdolna do podjęcia dodatkowej pracy. Stosunek pracy łączący strony nie został także rozwiązany. W konsekwencji zawarta umowa rodziła skutki prawne związane z zatrudnieniem również na płaszczyźnie ubezpieczeniowej.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości skargą kasacyjną domagając się uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w innym składzie, ewentualnie uchylenia zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcia sprawy co do istoty, a także zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skargę kasacyjną oparto na obu podstawach z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., zarzucając naruszenie: 1) art. 22 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie, podczas gdy ze stanu faktycznego sprawy wynika odmienny wniosek, 2) art. 6 k.p.c., przez brak przytoczenia wszystkich okoliczności faktycznych sprawy, 3) art. 328 § 2 k.p.c., przez pominięcie istotnych faktów ustalonych przez Sąd pierwszej instancji i przyjęcie tylko własnych ustaleń, 4) art. 382 k.p.c., przez brak ustalenia okoliczności istotnych dla rozpatrzenia sprawy, przyjęcia tylko własnych ustaleń jako istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, pominięcie ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji, 5) art. 83 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm. dalej jako

ustawa systemowa), przez ich niezastosowanie w sprawie, 6) art. 233 § 1 k.p.c., przez rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono oczywistą zasadnością „w zakresie naruszenia przepisów prawa materialnego i prawa procesowego. Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy”. Uzasadniając ten wniosek skarżący podał, że „oczywiste naruszenie skargi kasacyjnej wykazano powyżej. Naruszenie przepisów prawa jest oczywiste i widoczne przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i wynika z treści skargi. Zaskarżone orzeczenie już na pierwszy rzut oka narusza porządek prawny w sposób niedopuszczalny w praworządnym państwie”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie na jej rzecz od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem zwykłej trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje wyłącznie z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Dlatego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Spełnienie tego wymogu polega na przedstawieniu odpowiedniego, wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na

uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca celowo wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (§ 2). Są to dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odesłanie do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX Nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest, zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta

rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r. II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Kierując się rozważaniami dokonanymi powyżej stwierdzić należy, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia

kwalifikowanego, widocznego na „pierwszy rzut oka”. Nie jest też wystraszające, co zaznaczone zostało w rozważaniach dokonanych wyżej, zastąpienie wywodu prawnego w uzasadnieniu wniosku samym tylko stwierdzeniem, że doszło do „oczywistego” naruszenia przepisów wymienionych w podstawach skargi kasacyjnej, skutkującego niezrealizowaniem funkcji rozpoznawczej czy kontrolnej sądu drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2019 r., IV CSK 562/18, LEX nr 2741765). Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Ponadto Sąd Najwyższy związany jest podstawą faktyczną prawomocnego orzeczenia (art. 398³ § 2 k.p.c.). Stąd konstruowanie twierdzeń o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z odwołaniem się do sfery faktów jest w równym stopniu niedopuszczalne jak konstruowanie podstaw skargi przez podnoszenie zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2019 r., IV CSK 184/19, LEX nr 2775625).

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c.